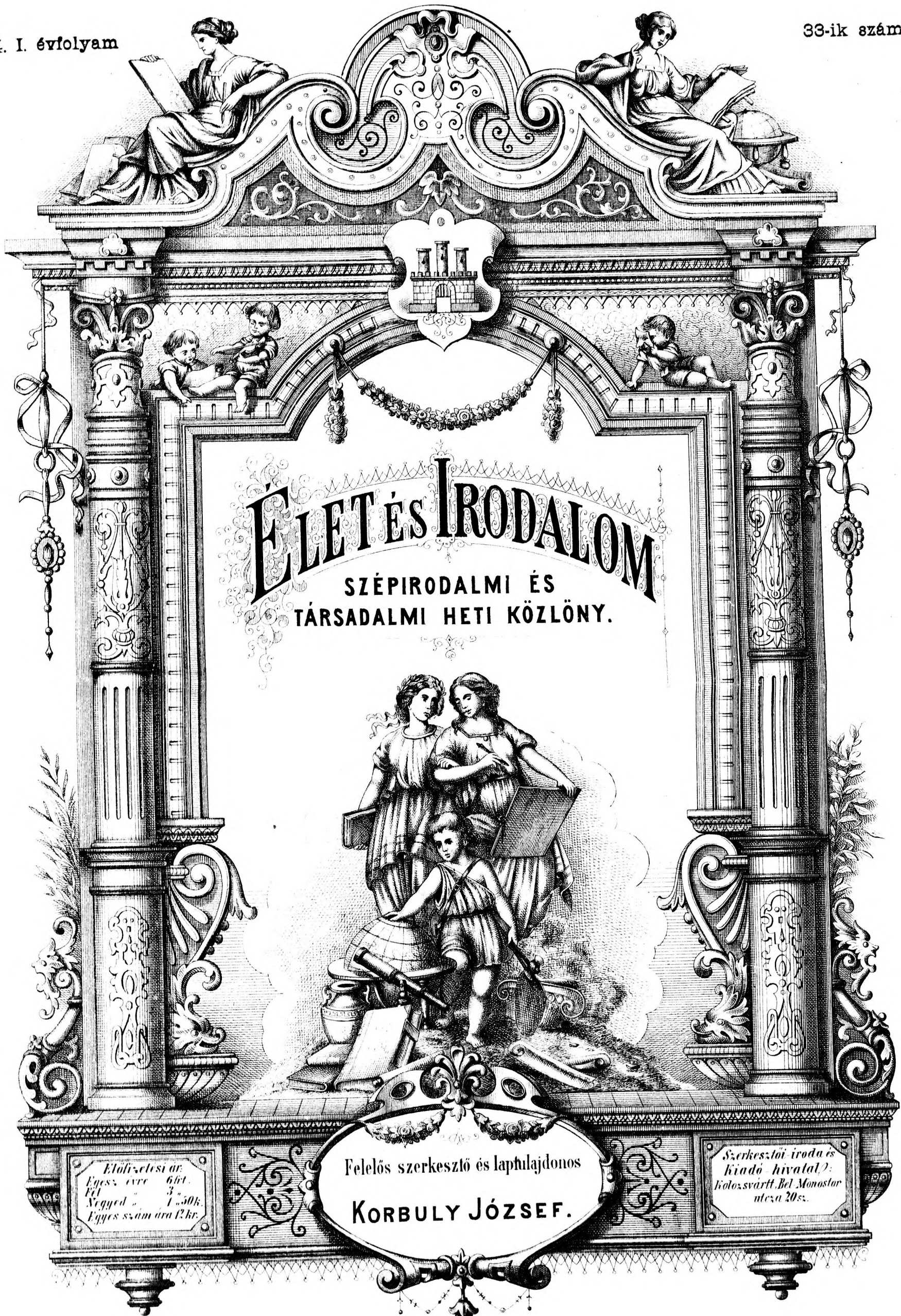


1884. I. évfolyam

33-ik szám



# ÉLET ÉS IRODALOM

SZÉPIRODALMI ÉS  
TÁRSADALMI HETI KÖZLÖNY.



Előfizetési ár.  
Egyes évre 6ft.  
Fél " 3 " 50k.  
Egyes szám ára 1kr.

Felelős szerkesztő és lapfajdonos  
**KORBULY JÓZSEF.**

Szerkesztői iroda és  
Kiadó hivatal:  
Kolozsvártt. Bel Monostor  
utca 20sz.

# HIRDETÉSEK

## ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS

AZ

# „ÉLET és IRODALOM“

1884. év második félevi folyamára.

Az „ÉLET és IRODALOM“ ezimű, az erdélyi részek egyetlen szépirodalmi és társadalmi közlönyére nyitjuk meg az előfizetést juli—december folyamra.

Eddigi — bár rövid — pályafutásunk felment attól, hogy nagyhangu ígéretekkel biztassuk az olvasó közönséget az előfizetésre; s e pusztá ígéretek után tartunk igényt a közönség pártfogására.

A nélkül, hogy a szerénytelenség vádjától tartanánk, hivatkozhatunk a kiváló írók fényes sorára, kiknek szives közreműködése tette lehetővé, hogy lapunkat irodalmi színvonalra emeltük.

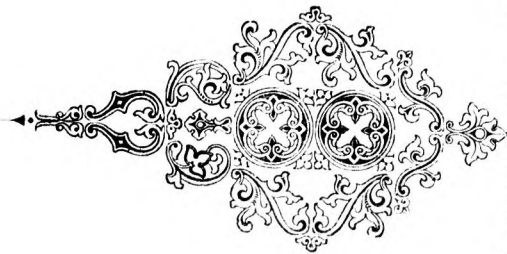
A lefolyt félevi folyamban a következő írók neveivel találkozhattak olvasóink: Jókai Mór, Brassai Sámuel, Imre Sándor, Beöthy Zsolt, Szász Béla, Szász Gerő, Endrődi Sándor, Abrányi Kornél, Jakab Ödön, De Gerando Antonina, Gyarmathy Zsigané, Sári Lászlóné, Bartha Miklós, Jakab Elek, Széchy Károly, dr. Ferenczi Zoltán, Csernátoni Gyula, Medgyes Lajos, Lövey Klára, E. Kovács Gyula, Petelei István, Gabányi Árpád, Tolnai Lajos, György Adalárd, Lugosi József, Abrányi Emil, Dengi János, Réthy Lajos, Sümegi Kálmán, dr. Boros Gábor, Bartók Lajos, Reviczky Gyula, Farnos Dezső, De Gerando Attila, Jancsó Benedek.

Lapunk előfizetési díja marad a régi:

Egész évre . . . . . 6 frt. || Fél évre . . . . . 3 frt.  
Évnegyedre 1 frt 50 kr.

A vidéki előfizetési díjak a kiadóhivatalhoz (Kolozsvárt belmonostor-utca 20. sz.) küldendők: helybeli előfizetéseket pedig Stein János könyvkereskedése fogad el.

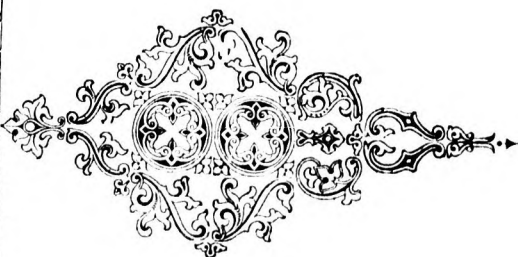
**Mutatványszámot ingyen és bérmentve bárkinek küldünk. Továbbá tudatjuk, hogy új előfietőink lapunk első félevi folyamát 2 frt 50 krért utánrendelhetik.**



EREDETI  
**FRISTER és ROSSMANN**  
**VARRÓGÉPEK.**  
Amsterdamban az 1883-diki kiállításán  
**„ARANY ÉREMMEL“**  
kíüntetett. tehát a legnagyobb elismerésben  
részesített

**S I N G E R**  
varrógépeket készpénz, vagy 1 frt heti rész-  
letekbeni fizetések és hat évi irásbeli jót-  
állás mellett ajánlja

**Neeser János és társa**  
Kolozsvárt, torlauteza 1. sz.  
(7) (32—52)



KÖNYV- ÉS KÖNYOMDA.

# STEIN JÁNOS

KÖNYVKIADÓ ÉS NYOMDÁSZ KOLOZSVÁRT.

Ajánlja az ev. ref. főtanoda általa már 35 éven át kezelt és legujabban a kor igényeinek megfelelőleg a egmodernebb betűkkel berendezett

## KÖNYV- ÉS KÖNYOMDÁIÁR.

A könyomdában szakképzett metsző és nyomó van alkalmazva.

A nyomdai gépek elegendősége, valamint a munkaerő teljes száma lehetővé teszi, hogy minden

## KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI MUNKÁT

határozott időre, tisztán, izléssel s oly olcsó árban képes előállítani, hogy bármely hazai nyomdával versenyezhet

A munkához szükséges papírt csak rendes gyári árban számítja.

Mindennemű és nyelvű **könyvek, folyóiratok, iskolai értesítők**, köz- és magán hivatalok részére szükséges **rovatos ívek, körlevelek, árjegyzékek, számlák**, diszes kiállítású **diplomák** és **tanulólevelek, nász-, gyász- és vigalmi jelentések, névjegyek, meghívók, tánczrendek, gyógyszertári jelzetek, bor, rozsolis** és más **vignettek, új évi** és más alkalmi **üdvözetek, vámjegyek, vásárcédulák, hirdetésmények**, bármily nagyságu **falragaszok**, szóval minden e szakmába vágó fekete vagy színnyomatu munkák csinos kiállítását jutányos áron elfogadja.

Megrendelések Stein János könyv- és zeneműkereskedésébe (bel-középutcza 1. sz.) vagy a nyomda helyiségébe (bel-farkasutcza 20. sz.) intézendők.

== Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan eszközöl. ==

Különösen a kir. közjegyzők, megyei és városi hatóságok és a községi előjáróságok, valamint takarékpénztárak és biztosító-társaságok figyelmét bátorodik arra fölhívni, hogy hivatali szükségletekre megkívántató nyomtatványok gyors kiállítására s legolesőbb árszámítására különös sulyt fektet. A községi biróságok részére szükséges nyomtatványokból raktárt tart s azokból kis mennyiségben **konez számra** is jutányos áron szolgál.

**Az e rovat alatt közölt ÚJ KÖNYVEK és ZENEMŰVEK.**

## Kolozsvárt Stein Jánosnál

kaphatók, a hol vidéki szives megrendelések gyors és pontos teljesítéséről a legjobban van gondoskodva.

**STEIN**  **JÁNOS**  
erdélyi muzeum-egyleti könyv-, mű- és zeneműkereskedése

**KOLOZSVÁRT.**

**ÚJ ZENEMŰVEK.**

**Legújabb népdalok:**

**14 eredeti népdal** Tompa Mihály költeményeire.

- Tartalom: 1. Messze földre bujdosott a galambom . . .  
2. Tó közepén bokor sás . . .  
3. Tur mezején búra nevelt az anyám . . .  
4. Kiforrt már a mézes máli . . .  
5. Messze jártam heted hét országon . . .  
6. Vize síncs szárazon . . .  
7. Kis kertemben kiszáradt az eperfa . . .  
8. Kicsi madár a pacsirta . . .  
9. Hozd át révész a dereglyét . . .  
10. Muzsikálnak hegedülnek . . .  
11. Bánfalusi toronygombja . . .  
12. Te vagy az én boldogságom . . .  
13. Elvirított a rozs meg is értt . . .  
14. Piroslik a bokor gyenge hajtása . . .

Énekhangra zongora kísérettel szerző Hoós János. 1 frt 50 kr.

**A tót leány.** Almási Tihamér népszínművének összes eredeti dalai, szerző Serly Lajos. 1 frt 50 kr.

**Turi Borcsa.** Gerő K. népszínművének kedvelt dalai. Énekhangra zongorakísérettel alkalmazta Bánfi Sándor. 1 frt 20 kr.

**Széchenyi Induló.** Zongorára szerző ifj. Fahrbach Fülöp. 60 kr.

**Nyulacska csárdás.** Zongorára szerző Serly Lajos. 1 frt.

**Ha ő nevet . . .** Keringő. Énekhangra és zongorára szerző Bánfi Sándor. 1 frt.

**Virágvölgyi emlék.** Ennek a kis lánynak . . . s más kedvelt népdalokból Zongorára alkalmazta Nagy Zoltán. 60 kr.

**Tíz legújabb magyar népdal.** Zongorára énekhanggal összegyűjté Csengeri Gyula. 1 frt 20 kr.

**Tiszavidéki hangok.** Énekhangra zongorakísérettel szerkeszté Huber S. 1 frt.

- Tartalom: 1. A mi házunk felett csak egy csillag van . . .  
2. Csicsóné galambom . . .  
3. Kalapom, kalapom csurgóra . . .  
4. Nefejejts az én nevem . . .  
5. Csomodi csósz . . .  
6. Erre gyere galambom . . .

**Gyene Gusztáv legújabb dalai.** Hét eredeti magyar népdal zong. 1 frt 20 kr.

- Tartalom: 1. A gomori nagy erdőben . . .  
2. Kivírt a rózsabokor . . .  
3. Kesely az én paripámnak a lába . . .  
4. Nem kértem én . . .  
5. Kalapomon elhervadt a gyöngyvirág . . .  
6. Hogyha minden sohajtásom . . .  
7. Szerettek de titkoltam . . .

**Hanka Csárdás.** Elegáns salon-csárdás, szerző Serly Lajos. 1 frt

**A Fütty.** Nyirő Sándor népszínművének összes eredeti dalai, szerző Serly Lajos. 1 frt 50 kr.

**Turi Borcsa.** Gerő Károly eredeti népszínművének közkedveltségű dalai Énekhangra zongorakísérettel alkalmazta Herczenberger I. 1 frt 50 kr.

**A vén kupecz.** Berczik Árpád népszínművének összes kedvelt eredeti dalai. Zongorára szerző Serly Lajos. 1 frt 50 kr.

- Tartalom: 1. Dal a mézeskalács-szivről.  
2. Tekintsen, kacsintson.  
3. Hej! ha nekem azt sohasem.  
4. Kettős.  
5. Csicsóné.  
6. Édes anyám, baja van a szívemnek.  
7. Barna legény.  
8. Uri tempó, paraszt tempó.  
9. Csak ne kénc várni papra.  
10. Szépen zöldel az eperfa levelc.  
11. Szépen szel az erdőn a fülemüle.

**Elegáns csárdások.** (Csárdás noble). Tartalom:

1. A mi házunk felett csak egy csillag van . . .
2. Csicsóné galambom.
3. Kihasadt a hajnal az égen.
4. Csósz vagyok én a csomodi határon . . .
5. Likaci, likaci.
6. Sarkantyú csárdás.

Zongorára alkalmazta Ábrányi Kornél. III-ik füzet. 1 frt.

**Elektrikus csárdás.** Technikus csárdás. Zongorára szerző Pischinger Gyula, technikus. 1 frt.

**Fájó szivből.** 3 eredeti magyar dal:

1. Borus az ég . . .
2. Haldoklik a sárga ősznek arany színű virága . . .
3. Elhervadt a falu legszebb leánya . . .

Szövegét írta Pálmai Ilka, énekhangra és zongorára szerző Kereszty István. 80 kr.

**Szivhullámok.** 10 eredeti dal, zongorára szerző Szentirmay Elemér. 1 frt 80 kr.

- Tartalom: 1. Nyugtasd rajtam szép szemeid . . .  
2. Egyszer volt egy legényke . . .  
3. Jázmin bokor . . .  
4. A kisasszony azt gondolta . . .  
5. Fehér galamb . . .  
6. Mikor én a dalos madárt hallgatom . . .  
7. Nagy buja van a kis lánynak . . .  
8. Tarka-barka bőrtű kis czieza . . .  
9. Hivom ki, csalom ki . . .  
10. Falu hosszát . . . (Betyárdal).

**Alice.** Típegő „Rip van Winkle” című operettből. Zongorára írta Herczenberger István. 60 kr.

**A csókon szerzett völegény.** Szigeti József népszínművének összes eredeti dalai. Énekhangra és zongorára szerző Serly Lajos. 1 frt 50 kr.

- Tartalom: 1. Debreczenben jártam én . . .  
2. Itt vagyunk mi fiatal lányok . . .  
3. Túl a nagy Krivánon . . .  
4. Árva vagyok . . .  
5. Pálmay Ilka tót notája.  
6. A hárfás leány (Románéz).  
7. Pálmay Ilka zsidó notája.

**Kolozsvári noták.** Hét eredeti magyar dal. Szerző Lányi Ernő. 1 frt 20 kr.

- Tartalom: 1. Jaj de szegény lettem . . .  
2. Terebély búkkfa . . .  
3. Kakuk madár . . .  
4. Temesetek, temesetek . . .  
5. Erselindi csárda . . .  
6. Csángódal . . .  
7. Elöntötte már a Szamos partját . . .

**Noblesse oblige.** Keringő. Zongorára szerző Geiger A. Mór. 1 frt.

**Ha atta keringő.** Szerző Ibranyi Jenő. 1 frt.

**Gasparone.** Millöckertől. I. II. Potpourri à 1 frt 50 kr.

**Gasparone.** Marsch Millöckertől. 30 kr.

**Carlotta-Walzer,** Gasparone operettből. 1 frt.

**Preciosa.** Polka-Mazurka. Zongorára szerző Fahrbach Ph. Jun. 75 kr.

**Garçonleben.** Polka. Zongorára Fahrbachtól. 75 kr.

**Viererzug.** Gyorspolka. Zongorára Fahrbachtól. 75 kr.

**Bauernball.** Polka-Mazurka. Fahrbachtól. 75 kr.

**An die Herzenswelt.** Keringő. Zongorára szerző Fahrbach Ph. Jun. 1 frt.

**Maiglöckchen.** Polka Fahrbachtól. 75 kr.

**Tempefői.** Eredeti magyar vigdalmű. Szövegét írta Rákossy Jenő, zenéjét szerző Erkel Elek. 1 frt 80 kr.

**Enfin . . . seuls! Végre egyedül!** Valsa pour Piano, par Louis Aradi. 1 frt.

**Laura Walzer,** nach Motiven der komischen operette: „Der Bettelstudent“ von C. Millöcker für Piano. 1 frt.

**Intermezzo.** Pas de fleurs. Grande Valse aus dem Ballet „Naila“ v. Léo Delibes. Pour Piano 1 frt 20 kr.

**Gemüthswelle.** Polka-Mazur v. E. Strauss. 72 kr.

**Die Kärntnerin.** Polka française für Pianoforte von Anton Faulwetter. 60 kr.

**Titania Walzer,** nach Motiven der komischen Operette: „Die Afrikareise“ v. Franz v. Suppe. 1 frt.

**Spree-Lieder.** Walzer für Pianoforte v. Daase. 75 kr.

**Meine Königin.** (My Queen). Walzer von Charles Goote Jun. 90 kr.

**Bei Nacht und Nebel.** Galopp Componirt von Philipp Fahrbach Jun. für Pianoforte. 72 kr.

**Jubelfanfaren.** Walzer für Pianoforte v. Eduard Strauss. 1 frt.

**Lagunen-Walzer,** nach Motiven der komischen Oper „Eine Nacht in Venedig“ v. Joh. Strauss. 1 frt 05 kr.

**Mirage.** Valse pour Piano par Le Baron Georges Bánffy. 1 frt.

**Bric-à-Brac.** Polka v. Ch. Goote jun. 60 kr.

**Eine Nacht in Venedig** von Joh. Strauss I. II. Potpourris. a 1 frt 50 kr.

**Reverie.** Pour le Violon avec acct. de Piano par Herman Sternberg. 1 frt 05 kr.

# ÉLET ÉS IRODALOM.

SZÉPIRODALMI ÉS TÁRSADALMI HETI KÖZLÖNY.



## ELŐFIZETÉSI ÁR:

Negyedévre . . . . .	1 frt 50 kr.
Félévre . . . . .	3 " — "
Egész évre . . . . .	6 " — "

Egy szám ára 12 kr.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

KORBULY JÓZSEF.

Az előfizetési pénzek, valamint a lap szellemi részére vonatkozó közlemények a szerkesztőhöz küldendők. (Kolozsvárt, Belmonostor-utca 20. sz.)  
Helybeli előfizetéseket elfogad Stein János könyvkereskedése.  
KÉZIRATOK NEM ADATNAK VISSZA.

I. Évfolyam.  
Harmáncz-harmadik szám.

Megjelenik minden vasárnap 1-1½ ívnyi terjedelemben.

Kolozsvárt.  
1884. augusztus 10.

## Magyar egyesület.

II.

Gondoskodni kell egyetéről, melyben szervezve legyen a magyar társadalom, s mely alkalmat nyújt a magyar kultúra fejlesztésére és terjesztésére. Időnk már nincsen a halogatásra, mert — a városok kivételével — az idegenajku nemzetiségek lépésről-lépésre tért hódítanak, propagandát csinálva a külföldön s hazafiailan törekvéseket gyökereztetve meg itthon. A Mezőségeken, Alsófehériben, Fogarásban, Hunyadban állandó a veszély, sőt a ragály már a Székelyföld szélein is pusztít.

A sajtó derekasan megteszi a maga kötelességét. Mindenütt őrt áll, figyelmeztet a veszélyekre, buzdít a teendőkre s tért nyit a panaszoknak. De a sajtó szava elhal, mikép elszárad a csiraképesebb mag is, ha nem alkalmas a talaj. A magyar kultúra terjesztése eszmejeének csakis a magyar társadalom az illetékes talaja. Ennek melege erjeszti csirába az eszmét, s ennek ereje termékenyíti a gondolatot cselekvéssé.

De a társadalom idáig indolens volt. Azt hitte, elég a mit a kormány tesz. Pedig nem elég. Mit tehet a kormány, ha látja, hogy pusztulnak a magyar egyházak, ha látja, hogy az Albina nemzeti ezélokot követ pénzével, ha látja, hogy a szász egyetem hatalmi szálai benyulnak a legelrejtettebb tűzhelyig, ha látja, hogy a sajtónak és az egyesülésnek szabadságát ellenfeleink kizsákmányolják? Semmit. Ha tenne valamit, magunk tiltakoznánk, mint az erőszak ténye ellen.

Ily körülmények között a feladat súlypontja a társadalomra nehezedik. E feladat csupán egyleti szervezkedés által oldható meg. Ezt a Királyhágón túl föl is ismerték és szervezkedtek különböző ezimek alatt Budapesten, Sárosban, Szatmárban és Temesben.

Csak Erdély nem akar mozdulni. El vagyunk tompulva, mint a mákonyevők. Aggodalmaskodunk, de nem teszünk semmit. A veszély érzete nem hiányzik, hanem hiányzik a tetterő. Mintha belefáradtunk volna a küzdelembe, holott még meg sem kezdtük azt. Mintha csak azért nem emelnénk gátat az áradat ellen, mivel úgy sem tudunk úszni.

Szomorú jelek ezek nagyon. Ez a kábultság

és dermedés állapota, nem pedig a tettek eleven-sége. Ez a mozdulatlanság veszélyes: mert helyben állani annyi, mint elrohadni. Az elmállás elemei minden testben megvannak — meg még a kristályvizben is; még ez is elposhad, ha nincsen mozgása. Az a társadalom, melynek nincsen fogékony-sága saját védelmére iránt, melyet nem ingerel tette a támadás, melyben nem lüktet a közélet vérkeringése, s mely közönyös nézője az idegen elemek térfoglalásának: az a társadalom igen könnyelmű letéteményese a nemzeti kultúra kincsének s megbizhatatlan katonája a nemzeti törekvések örömlomán.

Meg kell csak figyelni, hogy miképen ébreszti a hatalmas Németország a nemzeti öntudatot. Miképen gyűjt össze minden forgácsdarabot a nemzeti kultúrából. Miképen kutatja fel az ősi szokásokat, az ősi formákat, hogy azokból tovább fejlessze az erkölcsöket és az izlést. Csak egy divatlapra kell tekinteni, mely egész múzeuma az ókori és középkori mintáknak. S ha ennek a politikailag és katonailag hatalmas Németország is szükségét érzi, mennyivel nagyobb reánk nézve a szükség, kik politikailag és katonailag épen nem vagyunk hatalmasak.

Ismételjük, az állam nem tehet mindent. A régi magyar kultúra nyomai sem épületben, sem könyvekben nem maradtak fenn. Sok viszontagság gondoskodott arról, hogy azok elpusztuljanak. De mégis vannak nyomok, habár szórványosan és apró részletekre tagolva. A somogyi kanász karikás-ostorának a nyele, a székely galambbúgos kapu faragványai, a tálasok, a korszok, a festékes szőnyegek, a rudas-terítői, a tornácok ezirázatai, a járomlók, a bordiczák és a járompáczák — mindannyian motivumok egy magyar építészeti stylhez s ha Cuvier fölismeri a csontdarabból az állatot, bizony a nemzeti izlésnek is organismusa van s lényegtelen motivumok elvezethetnek magához az épülethez.

De ily dolgokat nem végezhet el az állam. Az erő kifejtésére téren a társadalmat illeti. Az állam nem állhat be táncmesternek, festőnek, zeneszerzőnek, czimbalmosnak, takácsnak, hogy minket csárdásra tanítson, velünk motivumokat ismertessen meg, nekünk a népdalokból kifejtse a magyar zenét s minket arra az esthetikai kincsekre figyelmeztessen, melyeket népünk a kalotaszegi bundán, a szilágyási gubán és az alföldi szűr hátán visel.

Ismételtem, az ilyesmi a társadalom feladata s ismétlem, hogy az is csak szervezkedés által juthat el a célhoz.

Divatossá tenni mindent, a mi magyar és jó és szép. Ez a kérdés titka. Erre kell a magyar-egylet, központi és fiókegyletekkel, melynek pénze befolyása, célirányos szervezete, népszerű vezérlete legyen. Mely át tudja hatni a társadalom minden rétegét. Mely képes legyen bevonni a néket, mely rá tudjon beszélni arra, hogy érdekében concertezünk, bálozzunk, gyűjtsünk és mulassunk.

BARTHA MIKLÓS.

## ÚJ VILÁG.

— Elbeszélés. —

Írta: TOLNAI LAJOS.

Harmadik fejezet.

Paradicsom az utsalén.

(Folytatás.)

Ah nagyszerű! — simogatta Emilia az iszánné falusias pongyola karton köntösét — nekem az ilyen naiv előadás rendkívül tetszik. Tudja édesem, (épen úgy, mint K... grófné a növendékekkel) én igen nagy barátja vagyok a természetességnek, engem a maga előadása elragad. Ah, én rajongok a faluért. Mi isteni itt élni elvonultan; látni a nap keltét, lenyugtát; élvezni a reggeli harmatot; gyönyörködni a csalogány dalában, s levetni magunkról minden prózait. Ah! beszéljen édesem, nekem az ilyen beszéd balzsam.

— Beteg? — fordult részvétellel a jó iszánné Emilia felé. Látszik! Itt a friss tej, jó savó, vaj s jó paprikás csirke hamar helyrehoznák. Hásenfeld ur leányai is sokszor lejönnek ide, s olyan jó étvágyal esznek.

— Oh be kedves (mint épen K... grófné szokta tenni az együgyű, félénk növendékek vizsgáján, és látogatásai alkalmával) s szépek a Hásenfeld leányok!

— No nem igen, nem olyanok mint — s mélyen a vendégnő szeméibe nézett az ispánné.

— Hát én jobban tetszem? Igen? mily naiv. Isteni természet! Ah!

S itt már a két nő megcsókolta egymást, s a csók kellemes hatása alatt lépett a csinos gazdatiszti lakba.

— Ah hisz ez egész paradicsom — vizsgál-gatá nevetve a tanárné az egyszerű butorokat, képeket, tükröket, a falusiasan tarka abroszszal leterített asztalt. Paradicsom az útszélén . . . Lehetne egy beszély czime.

— Nem paradicsom, de itt mi nagyon meg vagyunk elégedve, Hasenfeld szereti férjemet.

— Férje jó ember?

— Nagyon jó — —

— De az is sokkal idősebb, mint maga. Nem találja-e? Igen?

Együtt öregszünk, én 34-be fordultam, ő 46-ba. Apámék is így voltak.

— Vannak gyermekeik? Úgy tetszik nincsenek? Igen?

— Nincsenek, de én azért nem panaszkodom. Oh itt sok gyermek van a pusztán, s én nagyon szeretem őket.

— És férje? nem panaszkodik, hogy nincsenek gyermekek?

Az ispánné mélyen elpirult.

— E miatt nem volt közöttünk panasz soha. Ő is el van foglalva dolgaival és én is. És szeretjük a vendéget, a mi van is sűrűn, mert tudják, hogy jó szívvvel látjuk őket nálunk.

— Kedvesem, ne tagadja, maga is szenved. Igen?

— Én nem, Isten lát engemet, hogy nem. És megkönyesedtek a jó asszony szemei.

— Boldogok?

— Eddig, istennek hála, azok voltunk.

— Férje nem félti? Igen?

— Engemet? A Dunának mennék akkor. Hisz nem voltam én rossz soha. Félteni csak a rosszat szokták.

— Azaz, hogy — — nem épen, édes barátom, a ki nagyon szép — —

— Vagy a ki nagyon szép, mint — —

Egy nyájas elismerő ölelés ismét következett.

— Mily jól áll, édesem, magán ez a sárga pongyola. Barua arcz —

— Oh én egész cigány-fekete vagyok. Itt úgy éget a nap.

— Karsu derék, széles váll, magas telt nyak, és minő egészséges szín. Barnában ritkán láttam.

— Mondja csak: feketében.

— Láttam ily élénk coloritot, talán Esterházy Stanzin, meg gróf Váry Leontinon. Igen, igen.

Emilia beszélt, mint a szinpadon látta Kolozsvárt, Pesten, s mint a hogy nagy dámák mulatnak a falusi népekkel.

Majd a falak felé fordult. S meg nem állhatta, hogy fel ne kaczagjon.

— Mily olajnyomatok! És jó képekről. Honnan vették?

— Hozzák; az egész vidék tele van velük. Annyi zsidó jár erre. A tükröket, a butorokat is úgy vették. Erőnek erejével költik a nyakunkra, olcsón, részlet fizetésre. Még a parasztok is veszik.

— Ah! a parasztok? ilyen képeket és tükröket? Az egyszerű lehet.

— Selymet vesznek a paraszt lányok, de bársonyt és mind a sok zsidótól részletfizetésre. Férjem sokszor bottal kergeti ki őket, mert borzasztó szemtelenek.

S kitárultak a ruhatartók.

Sok ó-divatu tarka-barka köntös, köpenyke, kabátka.

Emilia hangosan fel-felkaczagott, mert a hűsz esztendő divatot nem lehet kaczagás nélkül nézni egy művelt asszonynak.

E közben került elő hamarosan jó falusi rétes, sült az almáriumból s gyümölcs.

— Oh be boldogság volna itt közel lakni hozzád, édes Sárrikám!

— Én akkor nem győzném áldani a jó istent.

A felénk, szerény falusi nő nem merete még mondani: kedves Emiliám, de érezte szive mélyéből, hogy az nagy boldogság volna.

Megölelte a helyett a szép vendégnőt, és súgva mondá:

— Minő hajkenőt használ, angyalom; mi itt sehogy sem tudunk finom hajkenőre tenni szert. Oh ez mily illatos, kellemes — —

— Hm! neked? te bibircsós paraszt, te cigány — mondá magában teljes önteltséggel a szép tannó — itt a birkák, tehének, pulykák és béresek számára? Lássá az ember a kedves egyszerűséget. Paradicsom az útszélén! . . .

De mert egy igen alkalmasat gondolt, czélszerűt, modernet, finom előzékenységgel válaszolt a bizalmas kérdésre, és az idő rövidségéhez mért előadást rögtönzött a k . . . i képezde hajkenőcseiről, kitűnő párisi, londoni, berlini, sőt filadelfiai legtitkosabb festékeiről, melyek szeplőt lemosnak, feketeséget tejfehérre változtatnak, pattanásokat kiegyenlitenek márvány finomságúvá; májfoltokat, orrvességet (oh lelkem, most nőknél annyi a veres orr, főképp jó körökben) örökre elenyésztetnek. Szólt a szemöld, haj, köröm festéseiről is, a legújabb rendszer szerint, a ránczok kisimitásáról, a szemek fényéről, az ajkak bibor, cseresznye változatairól korok és állapotok szerint, a fogakról, egész műszájakról s a termet minden diskrét kijavításairól. Belevonta előadásába a keféket, a francia regényeket, a német mosdókat, angol italokat, melyek nagymértékben készítik a vért, és fejlesztik az alakot.

— Oh, ha a jó isten ide vezérelhetne titeket! (már kimondta, azaz viszonzta ennyi oktatás után a te szót.)

— Meglátjuk édesem, az töletek is nagy mértékben függ.

— Hogy?

— Ha bevisztek bennünket, — van hintótok?

— Van egy kis hintója az uraságnak.

— Jó, azon. Mert mindenütt a fellépés, a megjelenés, imponálás határoz. Még egyszer sorra fogom venni ruháidat, mert te is bejössz velünk.

— Mi itt oly nyomoruságban élünk, és tömte a jó sülteket az ispánné kedves barátnéjába.

— Te édes madaram, valami kis finom borotok, de édes borotok? Most a nők mindenütt isznak, persze titokban, erős, jó borokat, liqueuröket a szem fénye kedvéért, és a bőr rózsaszínűségéért, a jó ital a vérnek kellemes játékot ad, a kezeket gyengén melegíti s a bőr szárazságát valami finom, finom légi, harmatszerű párázattal vonja be. Nagy dámáknál ez a toillethez tartozik manapság. Igen.

S míg a jó ispánné kerülő úton egy butellia ó-bort hozott a pinczéből: Emilia új szemle alá vette úgy a téstákat, mint sülteket, főképp a pipesültet és derekasan hozzálátott magányosságában.

Holott a másik szobából nézte az ispán ur, nevette is, de nem szólt. Ők is iddögáltak és pipáztak.

## TÁRCZA.

### AZ ÉLETBŐL.

— Irta: SEBESI SAMU. —

#### II.

#### Az ifju.



Minden, mit az istenség alkotott s a nagy világ bármely parányi ürét tölti be, vagy nagyságával bámulatba ejt, kezdve az emberen, ki a teremtmények koronája, a föld ura és isten képét hordja homlokán. — le a porszemig, melynek láthatatlan atomjait gyors szárnyakon tova söpri a szél. A harmatcsepp s a zúgó oczeán; a féreg, mely a porban csúsz alant; királyi sas, melynek merész tekintete a napba néz; a sűrűben rejtőző gyáva nyul; oroszlán a puszták

fejedelme, — minden, minden, a melynek létele szaporítja s betölti a világegyetem roppant hézagát, — istenétől egy bizonyos czélra van teremtve, mit teljesíteni kell, s mi nélkül az öszhang megbomlana, s a szép rendből, mi a természetben mutatkozik, — keletkeznek óriási chaos.

A természetnek többé nem volna alakja, szépsége bája, mi az emberben a lelket gyulasztja fel s a tétlenséget tette serkenti.

És ki tudja . . . ha csak egy porszem ragadna el e földtekéről, valami titkos hatalom, — nem zavarná-e meg a súlyegyet . . . ? S ez óriási labda, nem rohanna-e utána, mint egy világyűrben száguldó üstökös.

Minden, mindennek hivatása van; a nap alatt czél nélkül semmi sincs! Am de, mit az embernek juttatott teremtoje, az örök hatalom, — s mely hivatás az ifjuságra vár: az szebb, az dicsőbb valamennyinél!

Midőn az ifju az élet kezdetére lép: ereiben erőteljesen lüktet, pezseg még az ifju vér. Izma ruganyos, mint a jó aczél; szive tiszta; lelke romlatlan, ép.

Igy nyílik meg előtte a pálya, melynek százelele útja van s mindenik egy külön czélhoz vezet.

Első út, mely az erkölcshez viszen. Ez legyen első és utolsó is. Ez nyissa meg az élet kapuját s — ha meghalunk, majd ez csukja be.

Ez az, mi az embert mindennemű rang fölé helyezi és a méltóságnak értéket ad; mi a koldust királylyá teszi s a fénytelen névnek fényt szerez.

Nélküle csak tengődő férgek volnánk; tehetőségünk daczára is — nevetséges henczegő figurák, kik bitorlunk emberi nevet, pedig maga szült a kárhozat.

Jön a másik, testvére az erkölcsnek. Ezzel igen gyakran karöltve jár. Az embert megkülönbözteti más teremtmények miliárdjától, s őt a világ urává avatja. Kezeibe adja a hatalmat, s a hatalomnak törvényeket szab, hogy át ne lépje soha a határt; tetteiben igazság vezesse, — míg teljesíti azt a nagy munkát, mely áldását milliókra terjeszti s az emberiség közkincese marad, — örök-időkre, végtelenségig. . . . !

E kincs, melyet ifjukorod szorgalma, erős kitartással megszerezhet, — az örökbecsű, hasznos tudomány.

És a művészet! A lélek annyi tehetsége közül egy fényes pont, mely a világra szórja suga-

— Jaj kedves angyalom! — ölelte — át, és most már egész bizodalommal, az ispázné új, szeretett barátnéját, hogy szeretem, hogy olyan jól eszel, iszol, oh bár előbb jöttetek volna, volt friss uborka salátánk, finom töltött karalábénk, de nem is eresztünk el egy hétig.

Töltögette a poharat s hogy fényesebb legyen a szeme, s ő benne is kellemesen játszódjék a vér, hát ivott, hogy szinte elborította a láng.

— Ahh! — ugrott fel Emilia, sejtve, hogy a tulsó szobából valaki észrevette őket, — tedd el hamar azt az üveget, gyorsan, gyorsan. De hisz neked, édes Sárkám — kiáltott, hogy amott is meghallják — neked zongorád is van. Most látom (pedig jól láthatta az előtt is) és kecsesen, mint a képezdei hangversenyeken tanulta a hiresebb dámáktól, odalebegett a kopott szerszámhoz, melyet egy csomó szakadozott, foltos, pecsétes kotta fedett be.

— Férjem első feleségéről maradt.

— De te is játszol?

— Egy ujjal, hanem csak férjemnek, mikor nagyon jó kedve van és dalol.

— Az nagyszerű. Zichy egy kézzel játszik, te többre vitted: te már egy ujjal. Meg fogjuk hallgatni. De most, ha megengeded én játszom.

És az öreg szendergő jószágnak meg kellett ösmerkednie a Szép Helenával és legújabb ledér társaival. Közbe-közbe egy-egy Bethowen-féle szonáta is nekiszaladt.

(Folytatása következik.)

### TALÁLT RÓZSA.

Virága édes szerelemnek:  
Az út porából fölemellek.  
Rideg kedély volt, fogadok,  
Ki téged így eldobhatott

Ki rád tekint, forróbban érez.  
Eldobni téged, lehet-e ez?  
Jer hát ide szívemre, jer!  
Ne a hideg földön hoverj.

Pompája teljes még a nyárnak.  
S téged már haldokolni látlak,  
Ki se lehelted illatod!  
S leveleid' már hullatod.

Szegény virág! jer, én megértlek.  
Az én szívem rokon tevéled.  
A sors könyörtelen keze  
Virágkorában tépte le.

Most hervad, mint te, eltíporva,  
Ifjan, részvétlenül a porba,  
S nem akad senki, senkisé,  
Ki fölemelje szeliden.

REVICZKI GYULA.

### INCOGNITO.

— Beszély. —

Irtá:

FANGHÉ GYUJTÓ IZABELLA.

(Folytatás.)



A szabad kérem — folytatá az idegen — ne hagyják félben a zenét, hisz az vonzott ide, játszanak nekem még valamit.

De arra már nem volt emberi erő, hogy Annust játszásra bírja s az útas, belátva, hogy ilyen erélyes tiltakozás ellenében hiába küzdene, kérte Olgát, játszóék valamit egyedül.  
— Hisz én oly keveset tudok — mentegőd-zék Olga.

— Eleget arra, hogy nekem élvezetet szerezzen. Kegyed nagyon szép felfogással játszik komoly dolgokat, a mi ritkasság fiatal leányoknál.

— Vannak leányok, a kik komolyabbak koruknál — felelt elborulva Olga. S ezzel hirtelen, mintha megbánta volna szavait, kezébe kapta hangszerét s az előbbi Andante sebes, lármás fináléját játszta el nagy tüzzel és szenvedélyvel, miközben hamar változó arca ismét borus kifejezését vette fel.

— Köszönöm, ez is szép volt, csak nem az, a mire vágytam — mondá a darab bevégeztével az útas — nem lenne oly szíves pihenőül valamelyiket ezekből a Chopin balladákából eljátszani?

— Majd máskor, hagyjuk most — felelt Olga türelmetlenül, — jobb lesz menjünk a szabadba, itt olyan kiállhatatlan meleg van.

rát. Pedig tán egy szikra, — mégis lángra gyújt millió szívet! Nemes élet csak ennek fénye nyujt, melyen gyönyörrel mulat a lélek.

Ha ifju szívedet a művészet bája, szent csarnokába vonja bármikor: lépj be bátran, leemelt kalappal és hálával áldozz istenednek. Szép hivatás s dicső, mint bármely más!

Ha vad haraggal az ellen közelg; s féktelen csapatja pusztítja tüzzel, vassal nemzeted; rút üvöltése messze hangzik el, mint a tenger vészés háborgása. Elnyomja a védtelenek segélykiáltását s az árvák jajait. . . És ekkor a harcok trombitájának talpra serkentő hangja felriad; védelemre hív a haza szent ügye, — mi ha elvesz, minden elveszett — vidám, virágzó, szeles rónáin a köny és piros vér patakja foly, melynek keblén van édes otthonod, hová multad boldog emléke köt s melynek minden virága, fűszála, visszavarázsolja lelked elé gyermekkorod szép tündérvilágát. . . S mindent végpusztulás fenyegeti; a nemzetgyilkos had vad csordája istentelen kezekkel tépi szét egy nemzet czimerét, melyhez szent jogot ezredév adott, s melyért az ősök vére bőven folyt.

Kinek dobban bosszútól szíve föl?! Kit lelesit a harc riadója?! Ki jár elől rettentő bátorsággal, magasra emelve a lobogót, mely alatt a népjog csatája zúg. Ajkán felharsan a szó: előre!

Előre tör a pusztító tűzben; nem retten meg keserű dühében, a pokolnak minden rémitől. Bátor szíve készen van a halálra s mégis kikerüli a golyóknak süvöltő zápora. . .

Az ellen fut, övé a győzelem. Cserkoszoru övedzi homlokát; agg és gyermek imába foglalja a honmentő vitéz ifju nevét.

Aztán megtér. A megmentett haza békés otthonában szerető szív várja. Talán ifju ara, ki a mig tartott a csaták bösz vihara, buzgón fohászott drága kedveséért, imádott honáért.

És jön az ifju hős! Repül a szerelem gyors szárnyain; sebekből vérező kebelével, a mit meggyógyít majd a gyöngéd női ápolás. . . ha egyszer már boldog hazában lesz boldog család. . .

És ha elesett is a harcmezőn, mint névtelen hős és jó hazafi; sirjához eljár az emlékezet, áldást terjeszt a közös hant felett.

Bár nem lehet mindenikből tudós; sem művész, sem pedig bölcs hadvezér, de „tesz, zeng,

— A mint tetszik. A társasághoz akar tán menni? vagy nem óhajtja? Teszek egy indítványt! Vigyenek kegyetek engem valamely szép, emelkedett pontra, honnan szép kilátást nyerhetünk.

— Szereti ön a szép tájakat? — kérdé félenken Annus.

— Oh nagyon s én hiszem, hogy innen. . .

— Oh igen, különösen a János-hegyről igen szép kilátás van — felelt Olga s ha nincs ellenére, az oldal kissé meredek ugyan. . . de mi Annussal. . .

— Majd segíteni fogok önöknek.

— Mi nem félünk, mi gyakran megjárjuk Olgával.

— Csak nem fognak engem azzal a gyanúval megszegyenyíteni, hogy visszarettenjek ott, a hol hegyetek nem félnek? Milyen gyermekek magok!

— Bocsánat, nem úgy értettük, csak azt hitük unalmas lesz önnek — mentegőd-zék Olga.

— Hogyan lehetne ily kedves két vezető társaságában?

— Az ebédlőben aztán megkérdezték Zeleinét, nem fognak-e megkésni az uzsonnáról? És miután ő biztosította, hogy egy egész óra van még addig, elindultak a kis patak mellett a hegy irányában.

Szótlanul haladtak át a kerten. Annus előre szaladgált, virágot szakasztott s azt összetépte, Olga komoran, lesütött szemmel ment az ideger oldalán, ki e különös lány mellett egészen nélkülözni látszott mások körében feltüntetett fényes mulartató tehetőségét.

Vadfaktól árnyalt, bokroktól lepott helyre értek, hol az alatt csendesen folydogáló patak a mart kiálló köveibe ütközve, haragos zúgással sietett fokonkint lefelé.

— Nemde szép hely? — mondá Olga — oh mennyivel inkább szeretem, mint a mesterkelt kerteket. Itt szabadon működik a természet, míg ott az emberek szigora és nyereszkedése mindent korlátai közé szorít.

— S annyira szereti kegyed a szabadságot? kérdé az útas.

— Rajongok érte, mint fényes ábrándkép után, melyet csak képzelünk, de nem ismerünk — felelt Olga és imént még oly komor tekintetében a lelkesültség tüze villant fel.

csatáz, kinek mint adák az istenek! Hiszen egy jó és bátor közvitéz, egy rossz vezérnél mindig többet ér.

Mennyi szép hivatás, mennyi nemes cél, s milyen magasztos élet, istenem! Mind előtted áll; ifju nemzedék; megdicsőítené éltetek, s nagygyá tenne egyenként benneteket!

A férfikornak komoly évei, aztán az aggkor tisztos napjai úgy érnének el, mint kik teljesíték a szent kötetmet, mit az emberi méltóság elétek szabott. . .

S mégis hogyan lehet, hogy akad olyan is, ki pályája felé sötét úton halad megismerni rendeltetése célját — képtelen, vagy épen nem is akarja talán.

Áldás helyett átokká válnak. A szent ima, mit az ihlet sugall, rút káromlássá fajul ajkukon. Az elv, a hit csak hitvány árucikk, a melynek nincsen állandó becse.

Nagyok, megváltók és hősök helyett — lesznek törpék gyávák és félszegek. . . Ki mondja meg nekem, hogyan lehet? . . .

— S valószínűleg nem is fog megismerni soha — felelt az utas.

— Fájdalom! — felelt sohajtva Olga — rab-ság a nő sorsa.

— S ez jól van így, jaj a nőnek, akit mi sem korlátol.

— Hogyan mondhatja ezt?

— Meggyőződésből. Higgye el, tapasztalásból mondom, mi férfiak is ráununk végre a teljes szabadságra, még nagy költőnk is csak feltételesen, a szerelemmel egyesítve óhajtotta azt.

— Pedig ez paradoxon; a hol a szerelem kezdődik, ott a szabadság végződik. A költő is belátta, hogy egyikét a másiknak föl kell áldoznia.

— S lehet-e édesebb, mintha szerelmünknek áldozzuk szabadságunkat? Természetesen nem politikai, csak egyéni szabadságunkat értem.

— Az áldozat azért csak áldozat marad — mondá sötéten Olga.

— Kegyed egy kis pessimista — felelt nevetve az utas. — Ha szerencsés lehetek hosszabb mulatni körében, remélem, sikerülend kedvezőbb világnézetekre térítenem. De nini! milyen szép hely, egyszerre egész Sweitz en miniature. Ez a csinos kis vizesés, e sziklák, fenyők, ez a mohos pázsit, éltető hegyi lég, no ez már valóban meglepő.

— Ugyebár? — viszonzá ragyogó arcczal Olga — nemde szép helyre vezettem önt?

— Végtelen hála kötelezett vele.

— Én nem tudom, mit szeretsz ezen a helyen Olga — szólalt meg most Annus — és félve simult barátjánéhoz — én úgy félek itt, ide nem jönnek egyedül a világegyet.

— Miért? hiszen az erdei manók, ha vannak, bizonyal szeretik az ilyen szép gyermekeket — szólta az idegen.

— E szókra a kis leány arca sötét pirossá ett s haragos kifejezést vett fel. — Kikérem magamnak, uram — szólta sértődötten s hátat fordítva a társaságnak, hirtelen eltűnt a bokrok között.

— Mi ez? mi lelta barátját? — kérdé csodálkozva az idegen.

— No hiszen ezt halálosan megsértette — felelt nevetve Olga — Annust mi sem sérti jobban, mintha gyermeknek nevezik.

— Bohó kis lány! be visszahozná még ezt az időt. Ne menjek utána, hátha kibékíthetem?

— Hiába tenné, most már vissza nem téríti semmi földi hatalom. Jobb lesz, siessünk a tetőre, ha a kellő időre vissza akarunk érkezni — mondá újra megindulva Olga.

— De mondja csak, hogy lehet egy oly komoly, okos leánynak ilyen kis éretlen barátja? — szólta őt követve az idegen.

— E kis gyöngéjét leszámítva, Annus jó leány, többet ér, mint azok odalenn mind, kivéve az öreg Zelei nénit.

— Kegyed, úgy látszik, kevés embert szeret?

— Mert kevesen érdemlik.

— Pedig a mysantropia nem szokott ily ifjú lények tulajdona lenni.

— Vannak, kiket az élet korán megtanít az emberi gyöngeségek mérlegelésére.

— S kegyed ezt szerencsének tartja? — kérdé csodálkozva az idegen.

— Sőt ellenkezőleg, igen-igen nagy szerencsétlenségnek, — felelt szomorúan Olga. — Nincs nagyobb fájdalom, mint hiányokat látni ott, a hol tisztelettel tartozunk. De im! — folytatá hirtelen másra térítve a beszélgetést, ha időt akarunk nyerni, meg kell másznunk azt a nagy követ ott a víz-

esés fölött, azon átkelve, pillanatra a hegytetőn leszünk. Kövessen ön! Élvezzük a természetet, ez mindig hű és igaz.

— Szegény gyermek! — gondola az idegen — ilyen fiatal és már is meghasonlásban önmagával.

Egy evet könnyűségével ugrott fel Olga egy alantabb álló köre, honnan az első lépés a nevezett sziklatömb lett volna. De az idegen pillanat alatt megelőzte s annak tetejéről nyújtva feléje kezét, vigan kiáltá:

— Hohó! nem hagyjuk megszegyenítettetni magunkat!

Aztán felvonta magához Olgát a sziklára. Szűk volt a hely, közel kellett állniok, s nehogy elcsuszszanak, szorosan egymáshoz kapaszkodniok. A leány az ifju forró lehelletét érezte fürtei között, melyek annak arcát érinték s a víz oly bódítólag zúgott, habozott alattuk! Olgán különös érzés vett erőt, érezte, hogy menekülnie kellene s pedig olyan jól érezte magát e pillanatban, miért? maga sem tudta volna megmondani. Azonban az illem érzete győzött, szabadulni, menni igyekezett.

— Ne még, csak egy pillanatig ne, olyan szép, olyan jó itt — susogott az ifju s Olga még közelebb érezte homlokához a forró lehelletet. Megijedt s most már erővel is szabadulni akarva elsikult s féllábával belecsuszott a vízbe s tán egészen belesik, ha az idegen erős karjával fel nem tartja.

— Bohó gyermek! — szólta feddőleg, szorosan magához ölelve a leánykát — miért nem vi-gyáz magára?

Ezzel egy ugrással a tulparton termett vele együtt s gyöngéden tette le őt a puha, zöld pázsitra.

— Nem sértette meg magát? Szerencsére nem? de jól megázott s az esti lég hűvös kezd lenni, siessünk visszafelé. No de mi ez? Miért oly hallgatag, miért fedi el szemeit? Valami baja történt? Szóljon az istenért!

— Nem, nincs semmi bajom — felelt hal-kan s hosszasan, behatóan függeszté tekintetét a fölébe hajló arczára.

Aztán lesüté szemeit, mélyen felsohajtott, könnyedén felállott a földről s szokott hideg hangján mondá: Menjünk!

— Különös egy leány — szólta magában az utas, pár lépésnyi távolban követve az előtte sietőt — rendkívül érdekes jelenség, a ki megérdemli, hogy bővebben foglalkozzunk vele. Kissé ábrándos, tán szeszélyes, de mindenesetre mélyen, nemesen érző teremtés. Szerencsétlensége — elmélkedett tovább, — hogy szellemileg jóval felül áll környezetén. Sebaj! — tette hozzá egy kis szünet után — majd ha úgy fordul a dolog, kiragadjuk belőle.

Midőn e kis elmélkedés után feltekintett, sehol sem látta többé Olga világos ruháját, eltűnt előle, mint valami gonosz erdei tündér.

— Be kár! — sohajtott az idegen, egyedül igyekezve visszatalálni a ház felé.

Odalenn a társaságot nagy izgalomban találta A ház ura, kit csak pár nap mulva vártak haza, titkárával együtt véletlenül megérkezett.

Mindenki sietett üdvözlésére, ő nagysága is igyekezett jó képet csinálni a kellemetlen játékhoz, bár figyelmes vizsgáló, ajkainak jelentőségteljes pitytyesztéséből s a finom orrán mutalkozó pár ranczocskából nem épen örömteljes kedélyhangulatot olvashatott volna le.

Sem a polgármester, sem a titkárja nem volt valami kellemes jelenségnek mondható. Amaz kicsiny, rendkívül sovány egyéniség volt, sötét színű, szakáll- s bajusztalan arcczal, melyet keresztül-kasul-hosszában, szélteben ezer meg ezer, többé-kevésbé mély redő diszített. Kicsiny, hunyori szemeit örökös szemüveg fődé s a törpe homlok fölött szürkebe csavarodott éles haj emelkedett ég felé.

A titkár közép magas, poczakos alak, felfúj, halvány arcczal, melyet majdnem egészen belepett vörös szakáll, bajusza s hasonló színű göndör haja.

Ő nagysága sietett az idegent lehetőleg bemutatni férjének s a titkárnak, kik mindketten, kissé szertartásos hidegséggel fogadták őt s tán, hogy ezért kárpótlást szerezzen neki, magával vonta az ebédlőbe, hol a készen terített asztal felső végére ülteté őt maga és az idősb Latányi kisasszony közé, míg átellenében Bonkáné helyezkedett.

A leüléskor Olga is megjelent, kezét csókolt atyjának, hidegen üdvözölte a titkárt, a ki rögtön karját nyújtá, hogy őt az asztalhoz vezesse. De ekhor, honnan, honnan nem, Annus is előbujt és Olga odatuszkolta őt maga és vezetője közé, mint látszott, ez utóbbinak épen nem valami nagy öröme. A háziur, természetesen, az asztal végét foglalta el.

Aztán kezdődött újra a háboruzás odafenn az asztalfőn. A három hölgy valóságos harcztot folytatt az idegennel szemben és felette. Hanem útasunkban emberükre találtak. Világegyet se hagyta magát sarokba szoríttatni, merészen parirozta az ostromot, állott elébe élccezel, bókkal, szemjátékkal, úgy, hogy mikor az asztaltól felkeltek, mindhárman méltán maguknak tulajdoníthatták a győzelmet.

Mind ezek mellett útasunknak még arra is maradt ideje, hogy Olga felé egy-egy kémlő tekintetet vessen, kit a titkár igyekezett a közéjük csempészett Annuson keresztül, tőle telhetőleg, mulattni. De ez, a mint látszik, kevésbé sikerült neki. Olga arca folyton borus maradt s alig felelt a hozzá intézett beszédre.

Az utas, mihelyt szabadulhatott, felkereste a két leányt, kik a titkártól menekülve, egy ablak mélyébe vonultak.

— Anna nagysád — szólta, e hangzatos czim-mel igyekezve kibékíteni a megsértett leánykát — soha se hittem volna, hogy oly kegyetlen tudjon lenni.

— Én, kegyetlen? — mondá most már az örömtől elpirulva Annus — és ugyan miért?

— Hogyne! mikor képes volt engem nemcsak kedves társaságától, de még a tervezett kellemes sétától is megfosztani.

— Hiszen ott maradt Olga.

— Dehogyan maradt, ott hagyott s elment kegyed után, mire én is kénytelen voltam egyedül visszaballagni. De ugy-e bár kárpótolni fognak s más-kor létesítjük a dugába dőlt kirándulást. Mikorra remélhetem, Olga nagysád?

— Akár holnapra, ha úgy akarja s Annusnak sincs ellenére — felelt Olga.

— Jó, hát holnapra. Kezet reá, hölgyeim!

Kezet szorított Olgával s aztán Annusnak nyújtá kezét, a ki félénken érintette hozzá az övének két ujjacskáját.

— Anna nagysád — szólta nevetve az idegen, miközben elkapta a leány kezét s szívélyesen meg-rázta azt — felnőt hölgyek nem félnek a kézszo-ritástól, sőt ellenkezőleg, szívélyes bizalommal szo-ritnak velünk, férfiakkal, kezét. — Nemde, Olga nagysád?

Olga mosolyogva intett igent, de Annus ujjal elpirult, duruzás arczot vágott s tovább állt.

— Önök Annussal, úgy látszik, folytonosan hadi lábbon állnak, most is, a helyett, hogy kibékítette volna, még inkább megharagította — mondá nevetve Olga.

— Majd veszek neki egy nagy hajás babáts kiengesztelődik.

— Csak az kellene önnek.

Azonban, tekintve, hogy a háziúr útról érkezett s bizonynyal nyugalomra vágyik, a társaság oszlani kezdett. A vendégek ajánlották magukat s lakásaikra siettek.

Zeleiné is elindult szállójával, csak Bonkát és és a titkárt, s még egyet-kettőt a férfiak közül tartott vissza pár bizalmas szóra a polgármester úr.

(Folyt. köv.)

## RELIQUIÁK.

Gróf Kemény József levele Nagy-ajtai Kovács Istvánhoz.

IV.\*)

Gerend, Junius 17. 1845.

Édes kedves Kovács Úr!

ost tot discrimina rerum (az az: sok pór nyelése — türethetetlen hévség szenvedése, — bohák, legyek és czinczögő szunyogok általi unalmas kizsájtásom után) nagy porosan és fáradtan haza jöttem tegnap Gerendre, a' honnan még a' mult szombatán elindultam vala. — Ezen tudós flangerozásomnak eredménye im ez:

Enyedre érkezvén rögtön özvegy Szathmárinéhoz mentem, jelentvén neki sohajtások között hogy a gutta szinte megütött, midőn leveléből értetem, hogy a Magyar Athenas kézirattal folytatásáért 880 pengő forintot kérne, — mert soha még hetvenedik nagyapámnak lelke sem adott egyszerre 880 pengő forintot könyvre, — hogy kívánhatná tehát ő mint egy ország-szerte ismert kegyes, finom izlésű derék özvegy töllem, hogy egy rongyos, penész-elte iratos rapszáért annyit fizessenek? — mathematice előszámítám neki, hogy hány ezer véka törökbuzát, elegybuzát, zabot, bort, faszulyt, borsot, lencsét s. a. t. kéne eladnom, míg ezen summát összejátszhatnám? — de (Ó! sirjatok ti historiai buvárok!) az özvegy szívét meg nem lágyíthatám, — pedig (Isten látja szegény bűnös lelkemet) elől hátul eléggé tettem neki a szépet, — rontottam szép uri természetet, koptattam szájamat, egy szóval minden jezsuitai muliciamat siker nélkül pazéroltam fel a vaslag szívére. — Keserűségemben újra kokerizni kezdtem a kézirattal, s azt átforgattam, meggyőződtem, hogy bármi derék legyen is ezen kézirattal, de annyit érette csakugyan nem lehet adni, — végre vissza adván a kézirattal az özvegynek s gondolám magamban: — „Ne! vedd vissza, — hálj vele, — edd meg apáddal te eszeveszett vén ördög özvegye; — de nota bene ezt csak úgy suttomban morogtam el, de nagyon nem mertem kimondani, mert láttam mostanis az özvegynél olyasvalamit, a' mit majd későbbre meg fogok tölle venni, u. m. a' Hora világról sok becses irományokat s. a. t. — nem jó tehát az özvegyet még most falba rugni. — Én is voltam valaha hivatalban, s én is valék olim bene, male status ember.

\*) Eredetije az unitárius főiskola] könyvtárában Kolozsvárt.

Auch ich war in Arabien geboren  
Auch mir hat die Natur an meiner Wiege Freude  
zugeshworen  
Und doch — ist aus mir ein Roß-futter geworden.

Haszna ugyan kevés vala szolgálatomnak — fizetésem pedig soha még egy krajczárnyi sem vala, — de mégis híven begyemben tartám, a mit szolgálatom után tanultam, tudni illik, hogy minden dologgal politice (az az jesuitice) kell bánni, — az embert mind addig kell becsülni, a' míg őtet használhatni, és csak azután szabad őtet falba rugni, — ez az ugynevezett „Ratio Status“, — „Staatsflugheit“ — Bezzeg ezen szolgálatom alatt szerzett szép principiumnak ugyan vevém most hasznát, mert ha Szathmárinénak nagy hangosan elmondtam volna, a' mit csak suttomban morogtam, — soha többé tölle semmit se csalhattam volna ki. — Bizony okos és nem tökkel ütött ember vala az, a ki a politikát kitalálta!

Az özvegy a tudvalévő kézirattal enyedi tanár Péterfi ur által becsülte meg, ő tehát az, a ki az özvegyet felporozta, — quidquid denique sit, én részemről ezen kézirattal meg nem fogom venni, — lássa az Akademia mit csinál vele. — Azt is irhatom az Urnak, hogy az özvegy per longas ambages nyilvánítá nekem, hogy a kézirattal pénz nélkül ki nem adja markából, attól tartván nehogy azt valaki leirván aztán sajtó alá bocsássa, — pedig a kézirattal úgy a mint most vagyon nem sajtó alá való — stilusa régi divatu, s czoppos, — a' munka nincsen egészen kidolgozva, — csak egy ügyes kéz nagy szorgalommal csinálhatna belőle teljes egy munkát.

„A magyar régiségek első vonogatói“ című kézirattal, irhatom az Urnak, hogy az özvegy úgy emlékszik már most, hogy vén Szathmári halála után az osztálykor ezen kézirattal a többi atyafiakra maradt, s ennél fogva Dr. Szöcs, Incze, vagy Kriszbai urnál kell hogy jelenleg meg legyen — erről Kolozsvárt lehetne bővebb tudósítást meríteni.

S így kedves barátom! officio meo fideliter sum defunctos. — Sajnálom, hogy reményemben megalattam, és nem szolgálhattam ő excellenciájának úgy a mint ohajtottam volna, — jó szívvvel vettem volna meg magam is a kézirattal, és még jobb szívvvel közöltem volna azt akademiánkkal, — de ezélt nem értem, mert 880 pengő forint igen sok egy fitogtatásért.

Ok nélkül, mindazonáltal nem jártam Enyeden, mert az özvegytől meg vettem a' tudvalévő Codex Molnarianust — minő kincsekre nem akadtam benne! Molnár Albert eredeti irományain kívül Calvinus Jánosnak, Bullingernek, Vitringának s. a. t. eredeti leveleik most tulajdonom, — e' magára is egy megbecsülhetetlen kincs, — de a' mi reánk nézve szinte több, már most két magyarországi comitiale decretummok, u. m. II. Ulászlónak 1498 és 1514-beli Decretumának a'kori példányban ura vagyok, — bezzeg örvendene szegény Kovachichunk, ha élne, ezen ritkaság felfedezésének! — Tudja az Ur is, hogy 1514-beli 3-ik articulusban (in Corpore Juris Hungarici) előszámláltatnak a királynak Erdélyben lévő fiscalitásai, s azok között Saxones regii . . . . . Centesimae, . . . . . Costra Görgense, Therch (Törchvára) et Dewa,“ de példányomban többis vagyon. — Pédányaimat két nap mulva be küldöm az Urnak, hogy azokat csinosan köttesse be Ajtai által, — vágtam nekik egy tudós előjáró beszédet, mellyben az ilyen példányok ritkaságáról és érdekességéről (Kovachichot követvén) említést teszek, — reményem ezen szerzeményem nem leszen utolsó disze muzeumunknak — közölheti az Ur ezen ritkaságot (ha bé lesz kötve) ő Excellenciájával is.

Molnár Albert babékoszoruja is már tulajdonom, — minő ritkaság! — erről disseralni akarok Pesten, és ezt a Molnár Albert irományaival együtt Akademiánknak ajándékozni.

Széles urat megint felkerestem, azt ígérte nekem, hogy még ezen a héten bérándul Kolozsvárra s ott felkeresi az Urat (ha igaz!) — Bronce-Venusát még meg nem vettem, de kezdő nagyon szurni a szememet, s a'vége csak a'lesz, hogy talán mégis megveszem, mert bizony szép darab.

Fejérvárt a Ravennás dolgában jártam, — ott a könyvtárban reá nem akadhattam — szerettem volna tudni, hogy Poncheron (Ravennásnak első kiadója) mit mond Ravennásról? — Mikor élt? — mikor írta Geographiáját! Gronovius őtet a VII. századra teszi, — Muratorius és Eckhardt, a kiket Fejérvárt nézegettem a IX. századra teszik, — e' nagy baj, mert Daciáról (az az Erdélyről) irván ezt mondja „ubi nunc Hunni habitant“ — ez a „nunc“ eldöntő mindenestire — de corollariuma más, ha a „nunc“-ot a VII. századra, és más, ha azt a IX. századra tesszük. — De kérdezi tán Barátom uram, mi bajom most Ravennással, és a Hunnosokkal? — erre, megvallom, röviden nem felelhetek — majd meg sugom az Urnak annak is az okát, hogy miért volt éppen most Pray Annalisseire szükségem — hej! nagy fába vertem fejéremet, — alig tudom már azt onnan ki huzni, s félek előre, hogy a nagy erőlködés miatt majd (salvā veniā) gőzösömre hullok, — de ám legyen ez is, mert „sic itur ad astra“, azaz: ha az ember nem repülhet, leg alább gőzös machinája által is igyekezzék emelkedni a csillagok felé, hiszem most divatban vagyon elől hátul a gőzös erőművek használata, — gőzössel haladunk a Dunán, tengeren s a szárazon is, — eddig atyáink azt mondták volt a vénségök miatt élehetetlen lett emberekről: „hogy eszköz a csizma szárába ereszkedett volna le“, de bezzeg most másképp van a dolog, mert kezd már gőzösnünk a posteriori felfelé fejünk felé emelkedni, — innen van már sok gőzös quasi-tudós, — sok gőzös urficska, sok gőzös vezérezikk, — bezzeg ugyan haladunk! — nem kell könyv, nem kell alapos tudomány, mert van elég gőzünk, — s azal is tudunk már haladni. — No hát csak legyen elég gőzünk (akár honnan is vegyük azt) „caetera adjicientur vobis.“

Örvendek azon, hogy „történeti tárunk“ nyomtatása oly sebesen halad. — Olvastam az erdélyi hirdetőben tárunk megjelenéséről való derék hirdetésünket — azt bizony ugyan jól meg írta az Ur, s örvendek hogy a nevémis ott fügyeg, pedig az Uré egyedül a dicsőség, — az Ur fáradt legtöbbet benne, s én igazán csak per non venit jövők belé ebbe a babékoszoruba.

De bezzeg Berlinben egy hecsületes német tudós S. Cassel, ily című munkában „Zeitschrift für Geschichtswissenschaft II. Band. Berlin. 1844.“ pagina 368 ugyan megdicsérte tudós munkáimat! — szavai ezek: „Ausser der Statistik von Benigni „und andern weniger historischen Arbeiten von „Bedeus, ist das Buch von Kemény, die Notitia ein „wichtiges und gelehrtes, das einen langst gefühlten „Bedürfniss entspricht. Grösserer Verdienst erwarb „er sich durch die Herausgabe der deutschen Fund- „gruben für siebenbürgische Geschichte. Dieses „Werk leitet würdig die Producte der letzten Jahre „ein, die wir etwas genauer betrachten wollen, und „ist das grösste derselben, mit allen den Eigen- „schaften ausgestattet, die man von ihm erwartet.“ s. a. t. Bravo! vivat Soroksár!!! — bizony derék legény ez a Cassel Uram, pedig nem is ismerém szegény fejét, én mentől előbb elküldöm az Urnak

ezen könyvet, azt olvassa meg az Ur nagyon épületesen, én részemről ennél szebb 's tudósabb könyvet soha sem olvastam. — Megvallom, hogy eddig még magam sem tudtam hogy oly irtóztató híres nagy tudós vagyok, — úgy látom már hogy magamat az immortalitásba nyakig belélovagoltam, — jó hírem nevem repdes a világon, nintsen nyugta sehol is, nem csoda tehát hogy nagyon elbűszkültem, — ez az oka, hogy a sistematica Deputatióról még hallani sem akarok, — odi prophanum vulgus.

Utazásunk ideje mindinkább közeledik, — készüljön az Uris mert „tempus abit, fortuna volat.“ Julius 27-én viszem az Urat erővel is s ha mégse jönne úgy vége barátságunknak, mert az Ur nélkül nem érek egy fakóvátis. — Kubinyi bácsinak is megirtam már, hogy az Ur velem meg fog jelenni, — peccatum immortale lenne ha az Ur engemet hazugságban hagyna, — bizony kedves Kovács ur! ideje már hogy magunkat az Akademiánk által is megbüszöltesstük. Isten velünk addig is.

*Kemény.*

P. S. valahára megkaptam Schafferiknak a Slavokról irt munkájának második kötetét, — derék tudós munka, — említi a Hunnosokat és Székelyeinket is, de e' részben nem vagyok vele megelégedve. Majd közlöm e munkát az urral is.

P. S. Mike bácsit ugyan-ugyan köszöntetem, — hát mikor rándulnak még az urak ide ki hozzám? Mit csinál Gebbel Friczi barátunk? — Nem házasodott-e még el? Jobb volna neki is a gazdasági trágyszakadásnak békét hagyni, és a helyett a tudományok szép mezejére visszatérni. Bocsánatot kérek habarcsi rosz írásmért, de erre van is ám jogom, mert „eruditi male pingunt.“

Közli: BOROS GYÖRGY.

## PESTI POSTA.

XIV.

Budapest, aug. 1.



nyyi „körut“ után, miket én mostanság megcselekedtem, testileg és szellemileg kifáradtan ülök itt, hogy önnek levelet írjak, s mintegy beszámoljak arról, a mit halottam, láttam.

De hát hogy is fogjak hozzá? Hiszen annyira „teli vagyok dallal“ hogy azt sem tudom, melyiket zengjem el előbb.

Voltam: Nagyváradon, Kolozsvártt, Ó-Budán, Aquincumban, Ceylon szigetén, Budakeszin és a Svábhegyen, és most kikapolva „szellemi bőröndömet“ (Uram! bocsáss meg e rettenetes szóért!) el akarom mondani, hogy mit hoztam mamának, nének, tanító bácsinak, a publiknak, no meg a Zsuzsi szakácsnének.

Kissé nehezen fog menni, ha csak előlről nem kezdem, s itt-ott nem ugrom egyet, mintha véletlenül megfeledeztem volna róla.

Tehát először is: Nagyvárad. Csinos, kedves, vendégszerető város a Kőrös mindkét partján. Arról nevezetes, hogy ott nyáron meleg van s télen pedig hideg. A nagyváradiai különös előszeretettel viseltetnek a felhőszakadások iránt, s ilyen legalább is kettőt insceniroznak minden héten. Akkor aztán

eső esik, s a ki csak teheti, otthon marad s nem megy színházba, mely különben is olyan meleg, hogy a ki egy fél órát tölt benne, annak fogalmi lehetnek az ólom-kamarákról, s őszintén szólva, csodálkoztam a nagyváradiai művészet-pártolásán, hogy ennek dacára mégis telve van a színház majdnem minden este. Csodálkozásom még magasabb fokra hágott, látva, hogy az én kedves director barátom, az ily látogatott előadások után is, folyvást pödri a hajusza helyét és panaszkodik, hogy nincs jövedelem. Ekkor aztán megmagyarázták nekem, hogy csak ezért a nagy, ócska és kényelmetlen berendezésü bódéért esténként három mincz forintot fizet a szegény igazgató, kinek áldozatkészségét pedig nem lehet kétségbevonni, mert a mellett, hogy társulata jelenleg a legelső valamennyi vidéki társulat között, tiltakul poétát tart, maga is költ, diszletekre, darabokra, s karikással csalogatja be a publikumot. Tagjai legnagyobb részének háza van, egy hét alatt, míg ott voltam, kettő házasodott meg. No tehát az ilyen director, de még első sorban a magyar színészet is megérdemelné, hogy visszaállítsák Nagyváradnak régi jó hírnevét, s kezdenék a rendezést magán a hajlékon, mely rosz is, meleg is, drága is. Ne csak azt a sok tornyot javítsák mindig, de Thalia templomát is!

Láttam a város többi nevezetességeit is. A várat, melyben csak német szó járja; a lövöldét, mely csinos és jól rendezett; a templom homlokzatán az aranygolyót, mely igen ügyesen a hold változásait jelzi; a püspöki kertet, mely egy kis paradicsom, csak az a kár, hogy kevesen élvezik; a nagy templomot, mely remek szépségű; és a garasos hidat, melyen minden átmenőnek ki kell szurkolni a garast. Ezen történt meg nem rég az a furcsaság, hogy egy cigánykaraván vonult rajta keresztül, a mint követelték tőlük a garast, mindenik azt mondta: „instálom majd a hátulsó fizet, nála van a pénz!“ Mikor aztán jött a „hátulsó“ s a hid-őr eléje állott a követeléssel, nagyot csapott a tomporájára, s azzal a kijelentéssel, hogy ő bizony a Jézusnak se fizet másért, indult visszafelé. Így mentek át a cigányok egyszer, a seroghajtójuk pedig kétszer a garasos-hidon — ingyen.

Másfél hétig voltam Nagyváradon, s az alatt nem hallottam német szót — kivéve a várban — nem láttam részeg embert, sem csúf nőt. Eltem kenyerüket, ittam borukat, élveztem igazi magyar háziasszonyok szivességét s bátran el merem mondani, hogy ha nem volna is remek a főzetjük, olyan vendégszeretettel tudják fűszerezni, mely a legroszabb ételt is kívánatosá teszi, úgy hogy az ize megmarad esztendőig.

Kolozsvár, az erdélyi részek stb. stb. . . . a Szamos partján. Nagy, gazdag és folyton emelkedő város. Nevezetességei: a lábosháza, melynek most rakták be az ablakfáit; az ujonan javított és bővített plebánia; a fapiaczi parkirozás, mely meg van ígérve; az új vashíd a Szamoson, mely még nincs tervbe véve; a Mátyás király szobra, mely még nincs fölállítva; s ugyancsak Mátyás király születési háza, mely szép emléktáblával van jelölve, rajta e fölirat: „K. K. hülf-Kaserne.“

Egyébiránt, ha én önnek Kolozsvárról meg akarnék írni mindent, és számot adni azon benyomásokról, melyek ott lelkemet, szívemet eltöltötték, ezen levelem nagyon sok folytatásban jelennék meg, a mit sem ön, sem a t. olvasók — kik tán jobban is vannak tájékozva, mint én — nem vennének szivesen. Főntartom magamnak tehát a szerencsét más alkalomra, s Kolozsvárról egyenesen lerándu-

dulok Ó-Budára, mely város valamikor a régi időkben úgynevezett: magyar népfaj lakhelye volt, később azonban, a svábbogarak tulságos elszaporodása miatt, visszavonult s elkallódott valahol az alföldön és a Tisza-mentén. Jelenleg e helyen mindenféle gyártulajdonosok és a hirhedt ó-budai zsidógyerekek laknak, kik a héber, a mohamedán és a német nyelvnek sajátos vegyületét beszélnek. Hogy e vidéken hajdan magyarok laktak, bizonyítják azon felette érdekes ásatások is, melyeket a hirneves régész dr. Torma Károly most folytat az ó-budai határban. Ő ugyan azt mondja, hogy e régiségek római eredetűek, s itt valamikor Aquincum városa állott, de e felfogás téves. E vízvezetési csatornázások, melyek óriási oszlopokon nyugodtak, nem római dolgok, de határozottan nem egyebek, mint az ősmagyaroknak számos víz-zé vált reménye, melyeket Árpád sirjával itt eltemettek. Azok a többi érdekes helyek pedig, miket a hirneves tudós római fürdőknek mond, nem bizonyítanak mást, mint hogy a magyarok már az ősidőkben is folyvást mosakodtak, vagy egymást mosták, azalatt pedig a közelükben letelepedett nemzetiségek szépen eláztatták őket, elannyira, hogy a bekövetkezett különféle áramlatok maguk alá temették az egészét, s ime oda jutottunk, hogy ha ma egy kis ősmagyar jelleget ki akarunk ásni, kénytelenek vagyunk port hinteni egymás szemébe.

Mult hó 29-én voltam Ceylon szigetén, akarom mondani a városligetben tanulmányozni a rézbőrű Singaliakat, s azt tanultam, hogy hidegben az ember fázik, legyen akár Ceylon szigetének, akár Budapestnek lakója. Így tesznek ebben a felfordított időjárásban a jámbor singaliak is, s a közönséges tarka ing és oláhos katrinca alá, trikó inget és trikó nadrágot vesznek. Némelyek ebben „festői jelmezt“ akarnak látni, én azonban majdnem úgy vagyok velük, mint az egyszeri földesur, ki a városban elment valami kurjongató németnek a bódéjába vad embert nézni, s fölismerte benne a falujából megszökött vályogvető cigányt.

— Hát te akasztófára való, mit csinálsz itt? — kiált a földesur a cigányra. Az pedig rá vicsoritja a fogát s visszadörmög:

— Jaj menjen innen a nagyságos ur, mert én vad ember vagyok, és most mindjárt megharapom! . . .

Ez ugyan ősrégi historia, de hát eszembe jutatták a singaliak, kikkel sokkal nagyobb lármát csapnak a kellenél. Legérdekesebbek az állatjaik. A szekérvonó zebu, és vagy tizenöt kisebb-nagyobb elefánt. A zebuk közül tegnap döglött meg egy, az elefántok közül se fog mind hazakerülni, mert ebben a kiállításos világban alkalmasint elszereződtek őket a különféle színházakhoz, primadonnáknak.

Most veszem észre azonban, hogy levelem már nagyon is hosszúra terjed, azért kirándulási helyeim két utolsójáról, Budakesziről és a Sváb-hegyről majd jövőre.

GABÁNYI.



## AZ ELIJESZTETT VŐLEGÉNY.

## Bohóság, egy szakaszban.

## Nyolczadik jelenet.

Pista, Juliska.

(Folytatás.)

Juliska (*hirtelen megáll s örömmel felkiált*). Kitaláltam! Kitaláltam már, mit csinálók! Pompás egy gondolat! Látod, mégis csak van itt ész! (*Homlokára mutat*.)

Pista. Látni ugyan nem látom . . .

Juliska. Micsoda?

Pista. Hanem azért hiszem.

Juliska. Úgy is legyen, mert máskülönben (*félhíg tréfásan*) a tiz körmőmmel hitetem el!

Pista. Na, csak ne olyan tüzesen, rózsám! Inkább mondd el, hogy mit is találtál ki olyan pompásat?

Juliska. Hát nyisd ki a két nagy füledet, te buksi!

Pista. Nyitva van már.

Juliska. Hogy is kezdjem. — Hát, tudod, megkérem szépen édes apámat, hogy ha jön az az asszony-személy, kit az a zsidó küld ide feleségnek, hát mondja meg neki, hogy már nincs szükség reá s küldje el.

Pista. De hátha nem megy el s követelni fogja, hogy a gazdám vegye el feleségül?

Juliska. Eligazítja azt majd édes apám; úgy elijeszti azt az asszonyt, vagy leányasszonyt, vagy tudom is én micsodát, hogy a gazdád milyen csunya, milyen házsártos, milyen nem tudom milyen, hogy bizonyosan elmegy a kedve ettől a házasságtól.

(*Pista szólni akar, de Juliska int, hogy hallgasson*.)

Juliska. Várd a végét, hiszen még csak most jön az igazi java! Én felöltözöm a nagyanyám ruhájába, aztán elcsunytom magam s eljövök, mintha engem küldött volna az a zsidó; a többit aztán bizd csak rám.

Pista. Lári-fári! Nem ér ez semmit. Hiszen felismer, aztán lesz neked is, nekem is ne mulass.

Juliska. Dehogy ismer, hiszen elváltoztatom magamat; — aztán vén szemei vannak már a gazdának az orra hegyéig is alig lát velök.

Pista. Igen, igen, s ha fel sem ismer, akkor is mit érsz vele?

Juliska. Mit érek vele? Be nehéz fejed van te Pista. — Hát elijesztem a vőlegénységtől.

Pista. Hát akkor neked kiadja az utat, s még sem értünk az egész komédiával semmit.

Juliska. Micsoda? Azt hiszed, egy asszony-nak csak amolyan kurtán-furcsán ki lehet adni az utat? — Nem megyek, s követelni fogom, hogy ha már eljött leánynézőbe, akarom mondani, idehivatott „férjnézőbe“, tehát, úgyszólván, megkért: vegyen is el feleségül!

Pista. Az isten szerelméért! Csak nem akarsz a felesége lenni?

Juliska. Bolond beszéd! Hiszen csak meg akarom ijeszteni azt a vén ostobát. Egyszer-kétszer jól, de nagyon jól megszorogatom, aztán, ha könyörgésre veszi a dolgot, hát kimondom a „sententiát“, hogy vagy ő vegyen feleségül, vagy miután már bolonddá tett, nekem mindenképp férj kell, — mert szégyenszemre nem megyek haza — hát megelégszem veled is, te buksi!

Pista (*örömmel*). Isten ugye! Eszed van, te Julesa! S kitudja, hátha sikerülni fog.

Juliska. Persze, hogy sikerülni fog. Hanem most sietek, hogy beszéljek atyámmal s öltözködjem fel.

Pista. Várj csak egy kicsit!

Juliska. Nem lehet, mert aztán minden késő lesz. (*El*.)

## Kilenczedik jelenet.

Pista.

Pista. (*Utána kiált*). Julis te! ne siess na! Elment. Furcsa egy kicsit az igaz, hogy leány észből ennyi furfang kerüljön ki; de az aztán még furcsább, (*nevetve*) hogy még leány, s már is mint vén asszony férfit csal meg; — illetőleg csak meg akar csalni; de hogy sikerül-e vagy nem? azt bizony isten nem tudom. No de ne essünk kétségbe előre, hiszen végén esattan az ostor; — hej! csak félek, nehogy a vége az én hátamon esattanjon!

(*Kivülről Köszvényesi hangja halszik: Pista te! Pista!*). Jön már a gazdám. Jaj! félek, hogy rosszul fog végződni ez a mai nap. (*Kiált*.) Mit parancsol?

## Tizedik jelenet.

Előbbi, Köszvényesi.

Köszvényesi. (*Kissé kopott ó-dívatu kabátban, fehér nyakkendővel*). Pista fiam, vagy itt vagy; hozdd csak a ruhaköfét, s keféld le egy kissé.

Pista. Rögtön kérem. (*Kefe után megy, menés közt félre*). Bár úgy kefélnétek meg, a hogy én kívánom. (*Fenn*). Itt van.

Köszvényesi. No fogj hozzá, de hamar és ügyesen, olyan legyen, mintha csak most hozta volna haza a szabó.

Pista. Tessék csak rám bizni. (*Kefélni kezdi, Köszvényesi háta megett útést mutatva*). De nem kéne egy kicsit ki is porozni?

Köszvényesi. Te gazember, csak nem akard rajtam kiporolni?

Pista. Dehogy; hanem kérem levetni egy perczre.

Köszvényesi. Ah! Lári-fári, arra most nincs idő. Minden perczben várok valakit; még pedig ha, tudnád, hogy kit . . . Te, ha valami szép hölgy keres, hát jelentsd, érted?

Pista. (*Ügyetlenül elfojtott hamis nevetéssel*). Szép hölgy? . . . Igenis tekintetes ur, rögtön fogom jelenteni.

Köszvényesi. Mit vigyorogsz? Keféld és hallgass.

Pista. Meg vagyok már.

Köszvényesi. Valahára. Hát mond csak édes fiam, hogy nézek ki?

Pista. (*Hamis mosolylyal*). Nagyszerűn! Ha nem tudnám, hogy a tekintetes ur, mint okos ember, ostobaságnak tartja a házasságot, azt hinném, hogy vőlegény, mert biz' Isten épen úgy néz ki.

Köszvényesi. (*Gyanusan nézve Pistát*). Micsoda? Mit beszélsz? Hallod-e te akasztófára való, úgy veszem észre, mintha csufolkodnál.

Pista. Isten mentsen, már hogyan is gondolhat ilyent a tekintetes ur.

Köszvényesi. Különben mit is hallgatok én egy ilyen ostoba kölyökre. Akármit beszél, most vagyok (*büszke tartással sétálni kezd, egyszerre jajgatva a lábdhoz kap*) legszebb férfi koromban. (*Kivülről léptek hallhatók*.)

Pista. Kérem szépen, úgy tetszik jön már az a szép hölgy. Ne nézzem meg?

Köszvényesi. (*Kis zavarban*). Micsoda, már itt volna? Hamarább, mint gondoltam; credj csak s vezesd be?

Pista. Megyek. (*Menés közt félre*). Jaj, ha fel-szülünk! Viszket a jobb szemem, bizonyosan nyaklevest jelent! (*El*.)

## Tizenegyedik jelenet.

Köszvényesi.

Köszvényesi. Hisz még jó formán el sem készültem; azt se tudom, hogy fogadjam és hogy mit mondjak neki. Legjobb lesz, igen — Isten utse! „drukkolok“. Jaj! itt vannak már!

## Tizenkettedik jelenet.

Előbbi, Pista, Julis.

Juliska. (*Öregesen, régi divat szerint öltözve, változtatott hangon beszél*). Hát magának miféle gazdája van? Menyasszonyt vár és inasa által fogadtatja. Nem elég, hogy én jöttem ide, tán még azt is kívánja, hogy az ölembe vigyem el a paphoz, hogy összeeskes-senek. Hát lássuk legalább, hogy néz ki?

Pista. Itt van kérem, (*félre*) biz' Isten pompás vénasszonyt csinált magából.

Köszvényesi. Kérem asszonyom, vagy jobb esetben kisasszony, itt vagyok.

Juliska. Hogy ott van azt látom, sőt azt is látom, hogy épen úgy néz ki, mint a hogy nekem lefestették.

Köszvényesi. Oh asszonyom, vagy jobb esetben kisasszony, higye el — —

Juliska. Elhiszem, ha nem is mondja, édes öregem, ha nem kérdelem, minek beszél? Hisz arczáról látom, hogy Rákóczi Móricznak igaza van, mert magácska ostoba.

Köszvényesi. De asszonyom, vagy jobb esetben kisasszony, kérem szépen . . .

Juliska. Ugyan ne kérjen olyan szépen; ne féljen semmitől, nem adok én magának azért kosarat, mert ostoba, sőt épen azért nem adok, hogy ostoba.

Pista. (*Félre*). No, ez ugyan leszamarazza a gazdám.

Juliska. Mert tudja meg, a mai világban többet ér egy ostoba férj, mint tiz okos széptevő; mert a széptevők rendszeren a reménységgel táplálnak, s a végén mégis hűtlenségüket vagyunk kénytelenek megemészteni.

Köszvényesi. Ostoba férj ide, ostoba férj oda; de köztünk legyen mondva (*félre*) illetőleg nem merem köztünk mondani, hanem magamban gondolom, ez mégis szemtelenség.

Juliska. Aztán különben is, én nagyon szeretem az ostoba férjeket; legalább én leszek ur a háznál; és az ilyen rövidlátó sánták leginkább valók férjnek, mert nem képesek megszökni a megunt feleség elől, de az asszonyok mégis megszökhetnek tőlük. No, de azért ne tartson semmitől, én nem szököm el magától, hiszen én magát szeretem.

Köszvényesi. De asszonyom, vagy —

Juliska (*közbevetéssel*). „vagy jobb esetben kisasszony“. Ha tiszter ismétli is, már nem vagyok kisasszony. Ilyen vén ember léte nem kellene magának egy 16 éves leány? Hagyjuk el, jó lesz magának egy ilyen vén özvegy asszony is, mint én. Vagy talán azt hiszi, azért, mert nem vagyok már nagyon fiatal, nem tudom magát megölegetni. (*Hozzá megy, s ölegetni kezd*). Szerelmes vőlegényem, higye el, hogy minden asszony, mig mozogni tud, ölelni és csókolni is tud. (*Megcsókolja s csók után arcát félrefordítva, utdatot mutat*.)

(Végo következik.)

## KÜLÖNFÉLÉK.

Kolozsvárt, 1884. augusztus 9.

— A KOLOZSVÁRI kir. tud. egyetem tanári kara. dr. Trefort Ágost vallás- és közoktatási miniszter tíz évi miniszteri működésének emlékeztetőre, a tanári kar kebelében eszközölt gyűjtés útján, egy alapot létesített, Trefort-alapítvány cím alatt. Az alap célja az, hogy annak jövedelmei a kolozsvári egyetem tanárai jó igyekeztű gyermekeinek a neveletésben és tanításban való segélyezésére fordíttassanak. A kamatok kiadása akkor fog megkezdetni, midőn a tőke a négyezer forintot eléri, úgy azonban, hogy a további tőkésítés a 25,000 frt tőkeösszeg eléréseig folytattassék. A kezelés és az adományozás az egyetemi tanácsot illeti. Ha az egyetem netalán valaha megszüntetnének, vagy megszűnne magyar lenni, a tanári kar 5 tagu bizottsága fogná kezelni az alapot, míg célja meg nem szűnik. Ha e bizottság háromra olvadna le, az alap kezelése Kolozsvár sz. kir. város tanácsára menne át. Az alap céljának megszüntével az egész alap a város közönségének lesz átadandó, rokon célra való használás végett, de nevének fentartásával.

— A KEDÉLYES ISTÓK. Lapunk 30-ik számában Csaba munkatársunk tollából egy tárcza-cikk jelent meg, melyben többek közt a „Bolond Istók“ című élezcslap volt megróva, azon tapintatlan eljárásáért, hogy Gr. Eszterházi főispánunknak szabadságharcban elvesztett karjára léha élezcset faragott. A „Bolond Istók“ e megrovására — úgy látszik érezte annak alaposágát — hallgatott; hanem legutóbbi számában, tehát két hét múlva, felhasználva lapunk néhány tördelési hibáját kedélyeskedni kezd velünk s czélozgat a fent említett s úgy látszik őt érzékenyen érintő tárcza-cikkre. Ártatlan kedélyeskedése pedig hangzik következőképen: „Jó reggelt, Élet és Irodalom! Nemde nem tévedünk, ha azt hisszük, hogy az ilyesmi nem untatja tisztelt olvasó publikumát? Csak minél többet a Csaba-bogara kbóli! Hát erre csakis azt jegyezzük meg — a mint különben B. Istók is nagyon jól tud — hogy Csaba munkatársunknak semmi köze a kérdéses tördelési hibákhoz, azok egyszerűen nyomdai hibák. — Különben örömeinkre szolgál, hogy lapunk közel 3 évnegyedes folyamában a B. I. csak ennyi megrovandót talált, s még ez is voltaképpen nem a szerkesztőséget, hanem a nyomdát illeti. Máskülönben mi is „jó reggelt“ kívánunk!

— IRODALMI HIREK. Petőfi-ünnep lesz. aug. 10-én Sár-Szent-Lőrinczen. A háznál, melyben Petőfi lakott, ódát fog elszavalni Sántha Károly, majd lelepleznek két táblát, ily felirattal: „1832—33-ban tanuló korában itt lakott Petőfi“ s „1832—33-ban itt tanult Petőfi.“ — Lassalének a modern német szocial-demokratizmus megalapítójának egy vigjátéktöredékét fedték fel a napokban. Címe: Franz von Sickingen. — Daudet Alfonz nagy feltűnést okozott Sappho regényéből drámát fog írni Belot Adolf, ki a Fromont és Risler drámatisztásánál segítségére volt Daudetnek. — Heine-utcaza Párisban. Páris város tanácsa elhatározta, hogy a hallhatatlan német költő tiszteletére egy utcát Heine Henrik névre keresztel. Lesz még Doré, Darwin és Saint-Beuve stb. utca is. — Diderot szobrát e hó 3-án leplezték le szülővárosában, Langresben. A szobor hangulatos, szép mű. A talapzat fölírata: A Diderot hommage des ses concitoyens MDCCCLXXXIV. Fáklyák, tölgyfalombok, babérokoszorúk díszítik a talapzatot, melyre föl vannak véve az Encyclopédie főbb munkásainak neve is. A leleplezés nagy ünnepélyességekkel, ágyudörgés közt ment véghez. — George Sand szobrát e hó 10-én leplezik le La Chatréban, nagy ünnepélyességgel. A szobrot Aimé Millet jeles szobrász véste carrarai márványba. Ülve, ábrázoló hely-

zetben ábrázolja a költőnőt, keresztbe tett lábakkal. A talpazaton e fölirat: George Sand, Amantine — Lucile — Aurore, Dupin, Baronne Dudevant, Paris 1804 Nohant 1876. A jobb és baloldalon a nagy író műveinek hosszú czimsorozata van aranyvésetű betűkkel, hátul pedig e két szó: Nemzeti gyűjtésből.

— SZÍNÉSZET. A szinitanoda husz éves történetét írta meg dr. Váradi Antal a tanoda titkára. A lefolyt husz év alatt felvétetett 672, végzett 146 növendék. A kolozsvári színház az utóbbi tíz év alatt végzett drámái növendékek 500/0-át látta szerződtetve vagy vendég szereplésben. — A népszínházi kar személyzet szaporítása tekintetéből közelebből felvételi karpróba tartatott. A jelentkező 51 férfi és 23 nő közül bevállott 4 férfi és 3 nő. Mennyi bukott leendő hős és primadonna! — Marczel Géza a kolozsvári színház egykori buffója, a budai krisztinavárosi színházban mint rendező és színész-énekes, teljesen megbukott. — A nemzeti színházat Vörösmarty „Árpád ébredése“-vel és Katona „Bánk-bán“-jával készülnek megnyitni, a mi az ünnepi aktushoz valóban méltó választás.

— ZENE. A borszéki fürdőn elragadó hatással énekelt báró Splényiné Blaha Lujza asszony a borszéki iskola javára. A közönség felállva hallgatta meg a művésznő egyik dalát. — Ének- és zene-tanári állásra pályázat hirdettek a sárospataki ref. főiskolában. Fizetés 600 frt. Határidő szept. 1. Cím: Püspöki hivatal Miskolczon. — Szenkovics Gyula kolozsvári zenetanár nagyhatású concertet adott a tusnádi fürdőn. — Menter Zsófiát a hirneves zongoraművésznőt megkínálták a szentpétervári zeneakadémián tanárnői állással s ő hajlandó is azt elfogadni. — A nagy dalmúszínházat Erkel „Szent-István“ című művével fogják megnyitni. — Bayreuthba megy a legközelebbi napokban Erzsébet magyar királyné, hogy Parsifal egyik előadását meghallgassa.

— ÉPÍTÉSZET. A Hunyadvár restaurálására alakult egyesület megalakult. Alapító tagsági díj 10 frt; rendes tagok 10 évi kötelezettséggel évenként 50 krt, rendkívüliek 1 frtot fizetnek. — A kolozsvári egyetemi intézet monumentális épületének átadása most van folyamatban a kormány megbízottak előtt. — Az új országház építéséhez a m. kir. miniszterelnök egy végrehajtó bizottságot nevezett ki, melynek elnöke gr. Tisza Lajos; tagjai elsősorban az országgyűlés két házának házgyulai is. — Mátyás királynak Kolozsvárt állítandó szobrára a szűkebbkörű bizottság megállapította a gyűjtési módokat. A részletek f. hó 10-én lesznek a szépitő bizottság elé terjesztve. — Az orsz. kiállítási épületei oly fényesek és stylszerűek, hogy a „Kiállítási Lapok“ szerint orsz. kiállítás — építészeti tekintetben — ily pompás és impozáns még nem volt.

— FESTÉSZEZET. Barabás Miklós a napokban fejezte be néhai Török Pál dunáninneni szuperintendensnek életnagyságu arcképet, mely Török Pált lelkesíti palástban ábrázolja. Ezenkívül arcképeknek egész sora áll készen műtermében; így a királynénak egy nagy arcképe, Trefort Ágoston miniszter és neje arcképei, Arany János, Néhai Ragály Gyula, Degenfeld Imre és Pál grófok, stb. arcképei. — Sárdi István festő művésznő most fejezte be Kirmayer Károly polgártársunk olajképét, melyet a helyi ipar-egylet festetett helyisége számára, hálából a derék férfi adományaiért, melyek meghaladják a 15 ezer frtot. — Lotz Károly az országos kiállításra a dalmúszínház mennyezetének nagy freskóját készíti el kis köralakú vázlatképben, melynek kidolgozásán most dolgozik. — Kossuth Lajos arcképe. Marosvásárhely város közgyűlése közelebből egyhangulag elhatározta, hogy Kossuth Lajosnak életnagyságu legujabb mellképét a közgyűlési tervben kifüggeszteti. — Jó.

zsef főherceg leányai Mária és Margit főhercegnők, az ecsetet valódi művészettel kezelik s mindketten már több képet festettek egy jeles festőművész tanácsai és vezetése mellett, ki e czélból gyakran felkeresi az alcsuthi fejedelmi művésznőket. Mária főhercegnő csak a napokban fejezett be Murillo után egy igen sikerülten másolt Madonna-képet, melyet a főhercegnő Stefánia trónörökösének szánt. Margit főhercegnő pedig a virágfestésben igen gyorsan haladt s képei eredetiség, színezés és kompozicio tekintetében meglepők.

— UJ DARABOT láttunk a nyári színházban aug. 7-én Deréki Antal „Buzavirág“ című népszínműve lett színrehozva nálunk, miután másutt megbukott. A csekély számú közönség egy része még az előadás vége előtt elhagyta a színházat, hol 1/2 tizenegy óráig folyt a játék. A „Buzavirág“ cím onnan keletkezett, mert egy Lidi nevű leányt csecsemő korában a buzában találtak kitéve. A darab megírása elég gyakorlott kézre mutat, főhibája azonban az eredetiség teljes hiánya s a poézis nélkülözése.

— A KOLOZSVÁRI NŐI-IPARISKOLA. Az Erdélyrészi Iparfejlesztő Egylet aug. 6-án tartotta közgyűlését. A felolvasott választmányi jelentés szerint az egyesület az 1882-ik év óta minden tevékenységét a kolozsvári női ipariskola körül összpontosította. A közönség is különös érdeklődést tanúsított ez új intézmény iránt, a meunyiben az első évben 110, a másodikban, a lefolyt tanévben, 94 tanítvány iratta be magát. A tanítványok dolgozataikkal a kolozsvári jótekönyű nőegylet kiállításán szerepeltek először s a szakértők elismerését vívták ki. Hasonló elismerésben részesültek a készítmények, midőn gr. Széchényi Pál miniszter meglátogatta az intézetet. Az iskola összes felszerelése közel 2000 frtot képvisel.

A DALÁRÜNNEPÉLY MISKOLCZON. Csütörtökön este 7 órakor volt az idei miskolczi dalárverseny első mérközése. Összesen 34 dalárda jelent meg az idén s először is a következő dalárdák énekelték: sátoralja-ujhelyi dalárda, szegedi polgári dalegylet, kecskeméti, kassai, egri, rimaszombati, szegedi, munkácsi, ungvári, szatmári, kolozsvári Hilária, szentesi s szegszárdi dalárdák. Ezt követte a mintadalárdák versenye és pedig előbb a debreczeni s azután a pécsi dalárda énekelt; a jászberényi dalárda az első díjra nem versenyzett. Legkitünőbb volt a rimaszombati dalárda előadása. Erősen harcoltak egymás ellen az egri, ungvári, szatmári, pécsi és debreczeni daláregyesületek. A színházban válogatott közönség hallgatta végig az érdekes dalversenyt. A pécsi és debreczeni mintadalárdák csupán egymás ellen versenyeztek. A közönség zajosan tüntetett az egriek és ungváriak mellett, a pécsieket és debreczenieket egyaránt tapsolta. A helyárok szokatlanul magasak lévén, a színház nem telt meg egészen. Illetékes körök sajnálatuknak adnak kifejezést a fölött, hogy a budapesti és esztergomi dalárdák az országos dalárünnepről elmaradtak. Az eredmény csak az ünnepély befejezése után lesz kihirdetve.

— HAZAI FÜRDŐINK szomorú sorsát bizonyítja ama statistika, mely szerint a külföldi fürdőkön összesen több mint 20 ezer magyar tartózkodik. Így esik meg aztán, hogy míg Karlsbadot az idén 21,921 vendég látogatta, addig a tisztán gyógyfürdő Trencsén-Teplitzen csak 2345, Pöstyénben 1947 s Füreden csak 1400 fürdővendég volt. Vagy azt kell hinnünk, hogy a modern Európa alapbetegsége a — hypochondria s ezért megy 139,913 vendég a gyomorgyógyító német feredőkhöz.

Tartalom: — Magyar egylet. II. Bartha Miklós. — Uj világ Tolnai Lajos. — Talált rózsá. Reviczky Gyula. — Incognito. Fanghné Gyujtó Izabella. — Reliquiak. Gróf Kemény József levele Nagy-ajtai Kovács Istvánhoz. Közli: Boros György. — Pesti posta. Gabányi. — Az eljlesztett vőlegény. — Különfélek. — Tárcza: Az életből. Sebest Samu.